

UİB AR&GE ŞUBESİ

BURSA İLİ 2021 YILI DIŞ TİCARET DEĞERLENDİRME RAPORU

**ULUDAĞ İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ
AR-GE ŞUBESİ**

Ocak,2022

Hazırlayan: Hatem GÜL GÜNERİ

İÇİNDEKİLER

1. Genel Bilgi.....	1
2. Bursa İli Dış Ticaret Verileri.....	2
3. Bursa İli İhracatının Sektörel Değerlendirmesi.....	10
3.1. Otomotiv Sektörü.....	12
3.2. Tekstil ve Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektörü.....	13
3.3. Gıda Sektörü.....	14
4. İllere Göre Ar-Ge ve Tasarım Merkezi Sayısı.....	16
5. Uluslararası Yatırım.....	21
Kaynaklar.....	22

1. GENEL BİLGİ

Bursa, 3.101.833 nüfusu, 17 ilçesi, 1'i büyükşehir olmak üzere 18 belediyesi ve km² 'ye düşen 285 kişilik nüfus yoğunluğu ile önemli illerimizden biridir.

(Kaynak: <http://www.bursa.gov.tr/ilcelerimiz>)

Tarih boyunca ipekböceği üretimiyle bir dönem dünyanın en çok aranılan atlas ve ipekli kumaşlarının üretildiği Bursa, günümüzde otomotiv, makine, tekstil ve gıda sanayi sektöründe ülke çapında söz sahibidir. Önemli ulaşım ağlarının üzerinde bulunması ve temel ihtiyaç mallarının temini için hammadde kaynaklarının varlığı, Bursa'nın her dönemde ticari bir merkez olmasını sağlamıştır. Ekonomik gücü ve yarattığı katma değerle bugün Türkiye ekonomisinin lokomotiflerinden biri olan Bursa; ekonomik aktivitenin zenginliği ve sosyo-kültürel çeşitliliği ile Türk ekonomisinin geliştirilmesi, ekonomiye yeni ivmeler kazandırılmasında aktif ve yönlendirici bir gücü temsil etmektedir. Ülke ve bölge ekonomisinin gelişmesine, ihracat yönüyle döviz girdisi sağlanmasına, istihdama ve sanayi altyapısının güçlenmesine sağladığı katkılarla Bursa, ekonomik açıdan büyük bir dinamizm sergilemektedir.

İl sanayisi ve ihracatında; otomotiv, tekstil, makine imalatı ve gıda sektörleri ilk sıralarda yer almaktadır. Tarım ve gıda sektörü il ekonomisinde önemli yer tutmaktadır. Taze sebze-meyve, dondurulmuş gıda vb. ürünler üretilmekte ve ihraç edilmektedir. Buna bağlı olarak il, özellikle meyve suyu, alkolsüz içki, işlenmiş süt ürünleri, konserve, konsantre salça üretiminde ülke genelinde önemli paya sahiptir. Toprak ve maden işleme sektöründe; çimento, cam imalatı ve linyit çıkarma işlemleri gerçekleştirilmektedir. 2005/9310 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan Uludağ Üniversitesi ULUTEK Teknoloji Geliştirme Bölgesi; Görükle Kampüsünün 471.230 m² alanında faaliyet göstermekte olup Türkiye'nin 20.Teknoloji Geliştirme Bölgesidir. Uludağ Üniversitesi Görükle kampüsünde kurulan Teknopark, Ar-Ge maliyetlerini düşürerek Bursa sanayine önemli hizmetler verecek, yurtdışı kaynaklı yüksek bilgi ve teknoloji isteyen sektörlerin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Konferans salonu, yemek salonu ve kafeteryası, seminer ve sergi salonları, ofisler ve laboratuvar alanları ile birçok firmaya ve kişiye hizmet verme kapasitesine sahiptir.

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası tarafından hazırlanan, Açılan-Kapanan Firma İstatistiklerine göre; 2021 yılı itibariyle Bursa'da, 5000 firma kurulmuş, 1.555 firma kapanmıştır. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'na, Ağustos 2020 verilerine göre, üye sayısı, 45.865 kayıtlı üye bulunmaktadır. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'na (BTSO) kayıtlı üyelerin sektörel sınıflamaya göre, inşaat % 17,61 ile ilk sırada, hizmet sektörü % 16,40 ile ikinci sırada, tekstil % 14,71 ile üçüncü sırada, otomotiv ise % 9,35 ile dördüncü sırada yer almaktadır.

Bursa, nüfus bakımından İstanbul, Ankara ve İzmir' den sonra 4. büyük ildir. Marmara Bölgesi'nin Güneydoğusunda yer alan Bursa ili, 31 Aralık 2020 tarihi itibariyle, ADNKS verilerine göre 3 milyon 101 bin 833 kişilik nüfusuyla Türkiye'nin dördüncü büyük kenti olma özelliğini taşımaktadır. Türkiye toplam nüfusunun %3,71'i Bursa ilimizde yaşamaktadır. En son açıklanan 2017 yılı illerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması (SEGE) sonuçlarına göre; sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında Bursa, İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve

UİB AR&GE ŞUBESİ

Antalya'nın ardından 6. sırada yer almaktadır. SEGE-2017 çalışmasında kullanılan 52 değişkenin büyük çoğunluğunda 81 il içerisinde en iyi değerlere sahip iller sıralamasında Bursa, İstihdamda 6., Eğitimde 14., Sağlıkta 26., rekabetçi ve yenilikçi kapasitede 5., yaşam kalitesinde 17. Sıradadır.

17 adet organize sanayi bölgesi bulunan ilde, çalışmaları devam eden 4 adet İslah OSB tamamlandığında OSB sayısı 21'e tesis sayısı 2.193'e ve çalışan sayısı da 189.562'ye çıkacaktır.

Bursa Valiliği ekonomik ve sosyal göstergeler 2021 yılı çalışmasında, 2020 yılı verilerine göre, ilde sosyal güvenlik kapsamında çalışan kişi sayısı 989.082 olup, sosyal güvenlik kapsam oranı %99,56'dır.

Tablo 1. İl Hakkında Kısa Bilgileri İçeren Tablo

(Kaynak: <http://www.bursa.gov.tr/ekonomik-ve-sosyal-gostergeler>)

NÜFUSU (2020)	3.101.833
YÜZÖLÇÜMÜ (km ²)	10.882
YÜZÖLÇÜMÜ BAKIMINDAN SIRASI	27.
NÜFUS YOĞUNLUĞU (km ²)	285
İTHALAT (Bin \$) (2020)	7.600.546
İHRACAT (Bin \$) (2020)	9.543.515
DIŞ TİCARET HACMİ (Bin \$) (2020)	17.144.061
ÜLKE DIŞ TİCARET HACMİNDEKİ PAYI (%) (2020)	4,41
İL LİMANLARINDA YÜKLEME-BOŞALTMA YAPILAN TOPLAM GEMİ/YÜK (2020)	3.824 adet 13.005.550 ton
TOPLAM İŞYERİ SAYISI	81.023
SOSYAL GÜVL. KAPSAMINDA ÇALIŞAN SAYISI	989.082
SOSYAL GÜVL. KAPSAMINDA EMEKLİ SAYISI	566.834
SOSYAL GÜVL. KAPS. BAKM. YÜKÜMLÜ SAYISI	1.282.266
SOSYAL GÜVL. KAPSAM ORANI	% 99,56
KAYITLI İŞGÜCÜ	226.487
KAYITLI İŞSİZ SAYISI	95.562
AÇIK İŞ SAYISI	61.620
İŞE YERLEŞTİRME SAYISI	34.295

UİB AR&GE ŞUBESİ

Tablo 2. Bursa'da SGK kapsamında çalışanların sayısı ve toplam nüfusa oranı (2020 yılı TÜİK verilerine Göre)

NÜFUS (TÜİK 2020 ADNKS)		SGK KAPSAMINDA ÇALIŞAN KİŞİ SAYISI				SGK KAPSAMINDA ÇALIŞANLARIN TOPLAM NÜFUSA ORANI (%)
		MEMUR	BAĞ-KUR	İŞÇİ	TOPLAM	
Bursa	3.101.833	82.482	113.329	793.271	989.082	31,89
Türkiye	83.614.362	3.134.595	2.990.499	17.526.350	23.651.444	28,29

2. BURSA İLİ DIŞ TİCARET VERİLERİ

2019 yılında 3 milyar dolar, 2020 yılında 1,9 milyar dolar dış ticaret fazlası veren Bursa ili 2021 yılında da dış ticaret fazlası veren iller arasında ilk sıralarda yer almaktadır. 2021 yılı ilk 11 ayında da bu ilimizin 2,7 milyar dolar fazla verdiği tablo 3 de görülmektedir.

2014 yılında Bursa ihracatı 9,3 milyar USD, 2015 yılında 8,6 milyar dolar, 2016 yılında 9,8 milyar USD, 2017 yılında 10,5 milyar USD olarak gerçekleşmiştir.

Son üç yılın rakamlarına bakıldığında; 2018 yılı ihracat rakamı 11,2 milyar dolar, 2019 yılı 10,9 milyar dolar ve 2020 yılı ihracat rakamı 9,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Tablo1, Grafik1).

Son 11 aylık rakamlara göre ise Bursa ili ihracatı toplam 10,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve bu ilin toplam dış ticaret hacmi 18,3 milyar dolar olmuştur.

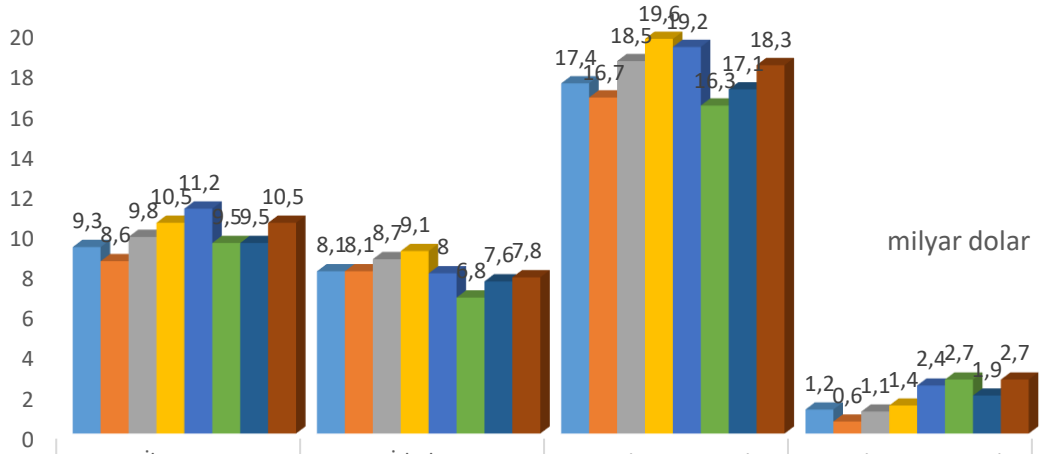
TİM'in 2021 yılı ihracat verilerine göre ise Bursa ili ihracatı 2021 yılında toplam 14,9 milyar dolar ihracat gerçekleştirerek, en fazla ihracatın yapıldığı 3. İl olmuştur.

Tablo 3. Bursa İli Dış Ticaret Verileri (Milyar USD)

Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi
2014	9,3	8,1	17,4	1,2
2015	8,6	8,1	16,7	0,6
2016	9,8	8,7	18,5	1,1
2017	10,5	9,1	19,6	1,4
2018	11,2	8	19,2	2,4
2019	10,9	7,9	18,8	3
2020	9,5	7,6	17,1	1,9
2021 (Ocak-Kasım)	10,5	7,8	18,3	2,7

Kaynak: TÜİK

UİB AR&GE ŞUBESİ

	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi
■ 2014	9,3	8,1	17,4	1,2
■ 2015	8,6	8,1	16,7	0,6
■ 2016	9,8	8,7	18,5	1,1
■ 2017	10,5	9,1	19,6	1,4
■ 2018	11,2	8	19,2	2,4
■ 2019	9,5	6,8	16,3	2,7
■ 2020	9,5	7,6	17,1	1,9
■ 2021 (Ocak- Kasım)	10,5	7,8	18,3	2,7

■ 2014 ■ 2015 ■ 2016 ■ 2017 ■ 2018 ■ 2019 ■ 2020 ■ 2021 (Ocak- Kasım)

Grafik 1. Bursa İli Dış Ticaret Verileri

2020 yılında (Ocak-Kasım Dönemi) Türkiye Geneli ihracatı bir önceki yıla göre %20 artarak, 203 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. En yüksek ihracatı gerçekleştiren İstanbul'un ihracatı 2020 yılı Ocak-Kasım döneminde, geçen yılın aynı dönemine göre %19 artışla 98 milyar dolara yükselmiş olup, il Türkiye Geneli İhracatından %48 pay almıştır. Bu dönemde İstanbul'u sırasıyla, İzmir, Kocaeli, Bursa ve Gaziantep izlemiştir (Tablo4).

Bursa'nın ihracatı 2021 yılı Ocak-Kasım döneminde bir önceki yıl aynı dönemine göre, %11 artarak 10,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bursa 2021 yılı Ocak-Kasım dönemi iller sıralamasında en fazla ihracat gerçekleştirilen dördüncü ildir. Bursa'nın toplam ihracat içindeki payı %5 olarak gerçekleşmiştir (Tablo4).

UİB AR&GE ŞUBESİ

Tablo 4. İllere Göre İhracat Verileri (bin USD)

İl	Ocak-Kasım 2020	Ocak-Kasım 2021	DEĞİŞİM	PAY
	FOB USD	FOB USD	FOB USD	%
İstanbul	82 815 389	98 313 854	19%	48%
İzmir	11 636 389	13 375 591	15%	7%
Kocaeli	7 728 329	11 023 883	43%	5%
Bursa	9 553 588	10 590 006	11%	5%
Gaziantep	8 164 823	9 344 029	14%	5%
Ankara	7 960 466	8 557 398	7%	4%
Sakarya	4 624 192	4 768 254	3%	2%
Hatay	2 657 309	3 878 104	46%	2%
Denizli	2 867 702	3 799 443	32%	2%
Mersin	3 211 201	3 709 046	16%	2%
Kayseri	2 625 611	3 250 976	24%	2%
Konya	2 167 074	2 728 486	26%	1%
Manisa	2 276 653	2 530 173	11%	1%
Tekirdağ	1 953 247	2 440 336	25%	1%
Çorum	909 396	2 298 067	153%	1%
Adana	1 869 080	2 274 454	22%	1%
Antalya	1 991 084	2 183 711	10%	1%
Kahramanmaraş	861 318	1 185 914	38%	1%
Samsun	744 444	1 163 656	56%	1%
Trabzon	1 057 607	1 074 063	2%	1%
Eskişehir	927 531	1 040 785	12%	1%
Aydın	787 597	919 235	17%	0%
Mardin	957 761	918 519	-4%	0%
Yalova	533 549	810 426	52%	0%
Şırnak	642 017	755 574	18%	0%
Muğla	613 242	723 961	18%	0%
Balıkesir	601 312	700 568	17%	0%
Zonguldak	408 974	691 882	69%	0%
Karabük	414 947	653 175	57%	0%
Afyonkarahisar	374 163	384 828	3%	0%
Osmaniye	204 800	381 237	86%	0%
Malatya	288 864	367 605	27%	0%
Diyarbakır	255 134	363 825	43%	0%
Kastamonu	302 499	353 292	17%	0%
Uşak	241 619	335 476	39%	0%
Giresun	259 960	307 305	18%	0%
Kırşehir	203 441	278 072	37%	0%
Burdur	222 006	275 164	24%	0%
Isparta	205 559	267 931	30%	0%
Elazığ	146 527	265 010	81%	0%

UİB AR&GE ŞUBESİ

Ordu	235 233	259 797	10%	0%
Kütahya	234 443	258 551	10%	0%
Karaman	257 227	252 269	-2%	0%
Düzce	225 596	249 795	11%	0%
Çankırı	232 222	246 338	6%	0%
Kırklareli	193 095	227 628	18%	0%
Şanlıurfa	153 412	183 391	20%	0%
Rize	165 692	179 493	8%	0%
Çanakkale	147 031	175 568	19%	0%
Aksaray	112 029	153 652	37%	0%
Bolu	111 133	150 276	35%	0%
Amasya	94 626	126 706	34%	0%
Bilecik	109 618	118 634	8%	0%
Kilis	68 211	107 672	58%	0%
Muş	134 865	106 917	-21%	0%
Iğdır	86 224	95 297	11%	0%
Edirne	68 399	79 735	17%	0%
Sivas	92 246	78 903	-14%	0%
Siirt	75 151	78 181	4%	0%
Nevşehir	51 085	77 834	52%	0%
Niğde	62 899	72 480	15%	0%
Adıyaman	68 957	68 749	0%	0%
Gümüşhane	38 076	60 855	60%	0%
Batman	36 852	56 781	54%	0%
Hakkâri	38 204	51 968	36%	0%
Artvin	55 439	50 575	-9%	0%
Tokat	30 192	31 994	6%	0%
Sinop	29 981	31 344	5%	0%
Ağrı	28 503	26 432	-7%	0%
Van	25 358	25 699	1%	0%
Erzurum	23 549	25 247	7%	0%
Bartın	25 731	23 238	-10%	0%
Erzincan	20 231	22 032	9%	0%
Yozgat	15 284	20 935	37%	0%
Kırıkkale	11 037	13 689	24%	0%
Bitlis	4 782	6 427	34%	0%
Ardahan	3 583	4 946	38%	0%
Belirsiz-	836	4 444	431%	0%
Bingöl	2 836	3 989	41%	0%
Kars	1 247	1 155	-7%	0%
Tunceli	224	555	148%	0%
Bayburt	7	49	585%	0%
TOPLAM:	169 637 755	203 093 538	20%	100%

Kaynak: TÜİK

ÜİB AR&GE ŞUBESİ

İstanbul'un toplam ithalat içinde payı 2021 yılı ilk 11 ayında yüzde 51 olmuştur. İstanbul'u izleyen beş büyük diğer ithalatçı iller Kocaeli, Ankara, İzmir ve Bursa olmuştur (Tablo5).

Bursa'nın ithalatı 2021 yılı Ocak-Kasım döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %2 artışla 7,8 milyar dolar olmuştur. Bursa'nın toplam ithalat içindeki payı %3 olarak gerçekleşmiştir (Tablo5).

Tablo 5. İllere Göre İthalat Verileri

İl	Ocak-Kasım 2020	Ocak-Kasım 2021	DEĞİŞİM	PAY
	FOB USD	FOB USD	FOB USD	%
İstanbul	126 858 302	124 802 730	-2%	51%
Gizli veri	17 239 472	27 326 081	59%	11%
Kocaeli	9 560 514	13 360 713	40%	6%
Ankara	11 457 722	13 349 313	17%	6%
İzmir	8 476 251	9 864 108	16%	4%
Bursa	7 606 514	7 779 946	2%	3%
Gaziantep	5 276 938	6 525 930	24%	3%
Hatay	3 733 336	5 875 406	57%	2%
Mersin	2 841 198	3 413 407	20%	1%
Adana	2 127 118	3 142 392	48%	1%
Manisa	2 432 464	2 961 668	22%	1%
Sakarya	2 915 926	2 858 180	-2%	1%
Tekirdağ	1 651 160	2 181 662	32%	1%
Denizli	1 459 302	1 906 230	31%	1%
Zonguldak	1 174 579	1 687 479	44%	1%
Kayseri	1 229 581	1 560 433	27%	1%
Antalya	1 155 561	1 176 473	2%	0%
Kahramanmaraş	982 322	1 128 069	15%	0%
Karabük	615 593	1 099 433	79%	0%
Konya	877 587	1 056 955	20%	0%
Samsun	788 046	1 016 234	29%	0%
Yalova	649 002	973 090	50%	0%
Eskişehir	779 237	876 321	12%	0%
Çorum	2 647 202	818 022	-69%	0%
Osmaniye	494 677	711 173	44%	0%
Balıkesir	401 905	495 865	23%	0%
Kırşehir	252 088	331 220	31%	0%
Mardin	327 557	327 092	0%	0%
Şanlıurfa	231 523	307 451	33%	0%
Aydın	205 615	289 633	41%	0%
Muğla	281 519	261 753	-7%	0%
Uşak	180 443	195 353	8%	0%
Düzce	134 964	194 265	44%	0%
Kırklareli	152 196	176 753	16%	0%
Bolu	164 838	158 024	-4%	0%
Kastamonu	149 194	156 953	5%	0%
Çankırı	133 051	156 704	18%	0%

ÜİB AR&GE ŞUBESİ

Kütahya	131 122	122 054	-7%	0%
Trabzon	98 371	113 505	15%	0%
Edirne	108 731	107 346	-1%	0%
Malatya	114 404	98 893	-14%	0%
Çanakkale	86 511	97 741	13%	0%
Erzurum	45 022	97 152	116%	0%
Diyarbakır	104 696	93 717	-10%	0%
Muş	111 663	78 492	-30%	0%
Ağrı	68 367	76 525	12%	0%
Bilecik	53 889	73 815	37%	0%
Karaman	102 098	72 419	-29%	0%
Hakkari	37 135	67 200	81%	0%
Adıyaman	67 091	64 284	-4%	0%
Şırnak	60 877	63 746	5%	0%
Kilis	50 794	56 852	12%	0%
Niğde	60 877	56 022	-8%	0%
Aksaray	39 703	52 791	33%	0%
Sivas	37 476	50 061	34%	0%
Isparta	38 084	48 719	28%	0%
Afyonkarahisar	83 624	45 061	-46%	0%
Rize	34 263	44 504	30%	0%
Amasya	38 515	41 706	8%	0%
Burdur	24 419	36 921	51%	0%
Ordu	22 497	30 953	38%	0%
Siirt	13 887	30 126	117%	0%
Nevşehir	23 325	27 456	18%	0%
Artvin	17 793	27 394	54%	0%
Batman	42 537	21 967	-48%	0%
Van	18 091	20 813	15%	0%
Elazığ	26 250	19 833	-24%	0%
Giresun	23 568	18 955	-20%	0%
Kırıkkale	11 072	17 877	61%	0%
Iğdır	13 048	15 881	22%	0%
Yozgat	20 980	13 296	-37%	0%
Tokat	12 787	12 792	0%	0%
Sinop	9 444	7 996	-15%	0%
Belirsiz	7 018	5 167	-26%	0%
Bartın	4 204	3 631	-14%	0%
Erzincan	1 425	1 797	26%	0%
Bitlis	1 333	1 593	19%	0%
Kars	1 046	1 082	3%	0%
Gümüşhane	2 958	1 008	-66%	0%
Tunceli	135	922	583%	0%
Bingöl	952	598	-37%	0%
Bayburt	72	72	0%	0%
Ardahan	158	45	-72%	0%
TOPLAM	219 516 807	242 443 290	10%	100%

Kaynak: TÜİK

ÜİB AR&GE ŞUBESİ

İstanbul-Antalya; Ankara-Çanakkale; İstanbul-İzmir karayolu aksı üzerinde bulunması ve havaalanının bulunması nedeniyle yatırımcılar için önemli bir konumda bulunan Bursa İlinin ihracatı Türkiye İhracatçılar Meclisi verilerine göre 2021 yılında bir önceki yıla göre %16,13 artışla 14,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. En fazla ihracat yapılan ülkeler sırasıyla; Almanya, Fransa, İtalya, İspanya ve Birleşik Devletler olmuştur. İlk on ülkeye yapılan ihracat, bu ilimizden yapılan toplam ihracatın %64'ünü oluşturmuştur. (Tablo6).

Tablo 6. Bursa İli Ülke İhracatı Verileri

ÜLKELER	2020	2021	DEĞ.	PAY
ALMANYA	1.797.775	2.138.208	%19	14%
FRANSA	1.541.781	1.655.018	%7	11%
İTALYA	1.070.118	1.207.025	%13	8%
İSPANYA	945.852	1.148.517	%21	8%
ABD	594.404	766.134	%29	5%
BİRLEŞİK KRALLIK	601.520	743.964	%24	5%
POLONYA	433.156	518.653	%20	3%
ROMANYA	583.666	473.277	-%19	3%
HOLLANDA	328.845	457.330	%39	3%
FAS	321.667	440.993	%37	3%
İlk 10 Ülke Toplam	8.218.784	9.549.119	%16	64%
Diğer Ülkeler Toplamı	4.645.716	5.410.120	%16	36%
Genel Toplam	12.864.500	14.959.238	%16	100%

Kaynak: Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)

2021 yılında Bursa ili ihracatında ilk 5 sırada yer alan ülkelerden; Almanya'ya 2,1 milyar dolar, Fransa'ya 1,6 milyar dolar, İtalya'ya 1,2 milyar dolar, İspanya'ya 1,1 milyar dolar ve Birleşik Devletlere 766 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir (Tablo4) .

Bu dönemde Bursa ili ihracatında Almanya'nın payı %14, Fransa'nın %11, İtalya'nın aldığı pay %8, İspanya'nın %8 ve Birleşik devletlerin %5'dir. (Tablo6).

UİB AR&GE ŞUBESİ

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre 2021 yılında Bursa'dan yapılan ihracatın sektörel dağılımını aşağıdaki tabloda görebiliyoruz. İlk sırada Otomotiv Endüstrisi, ikinci sırada hazır giyim ve konfeksiyon, üçüncü sırada ise tekstil sektörü yer almaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. Bursa İli Sektörel İhracat Verileri

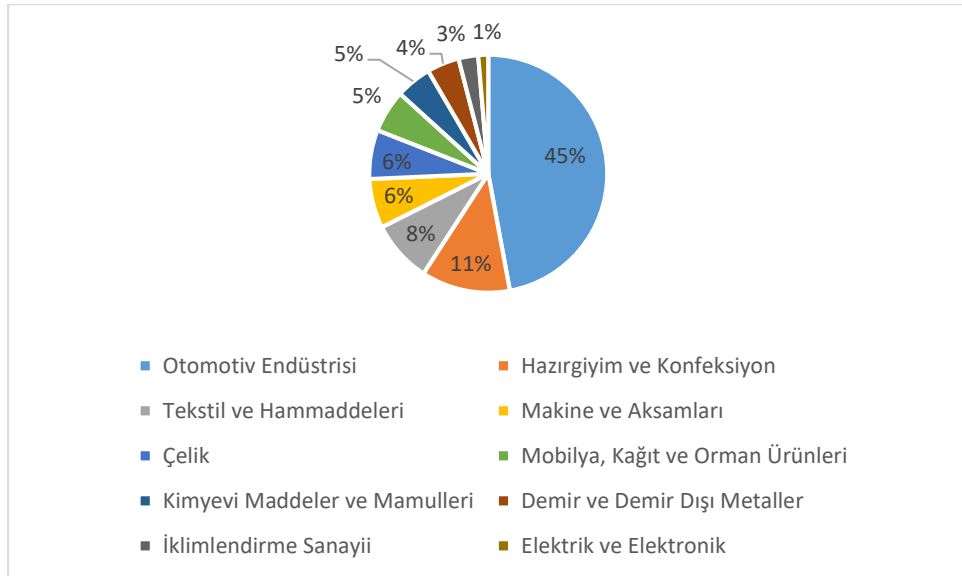
1 OCAK - 31 ARALIK

SEKTÖR	2020	2021	DEĞ.	PAY
Otomotiv Endüstrisi	6.750.647	6.698.857	-%0,8	45%
Hazır giyim ve Konfeksiyon	1.385.250	1.718.027	%24,0	11%
Tekstil ve Hammaddeleri	906.557	1.198.469	%32,2	8%
Makine ve Aksamları	686.630	953.446	%38,9	6%
Çelik	525.449	949.237	%80,7	6%
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	626.250	820.590	%31,0	5%
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	459.513	691.138	%50,4	5%
Demir ve Demir Dışı Metaller	428.698	624.745	%45,7	4%
İklimlendirme Sanayii	298.946	379.393	%26,9	3%
Elektrik ve Elektronik	173.550	192.626	%11,0	1%
İlk 10 Sektör Toplamı:	12.241.491	14.226.528	%16,2	95%
Diğer Sektörler Toplamı	623.009	732.710	%17,6	5%
Genel Toplam	12.864.500	14.959.238	%16,3	100%

Kaynak: TİM

TİM verilerine göre, en yüksek paya sahip sektörlerin ilk sırasında %45 pay ile Otomotiv Endüstrisi gelmektedir. Ardından Hazır Giyim Sektörü %11, Tekstil sektörü %8, Makine ve Aksamları Sektörü %6, Çelik Sektörü %6 ve son olarak Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri Sektörü %5 pay almıştır (Tablo 7, Grafik2).

BURSA 2021 YILI SEKTÖREL İHRACAT PAYLARI

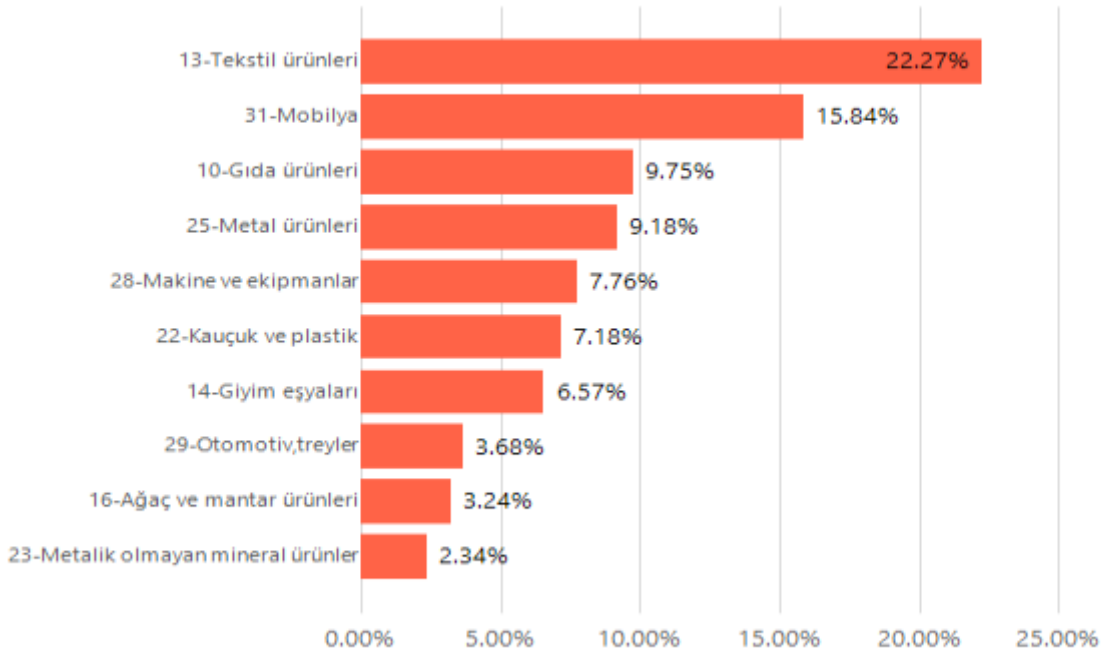
Grafik 2. Bursa İli Sektörel İhracat Payları (%)

3. BURSA İLİ İHRACATININ SEKTÖREL DEĞERLENDİRMESİ

Bursa'nın bugünkü ekonomik yapısı içerisinde, ülke ekonomisini temsil eder mahiyetteki temel sektörler, en önemli yeri işgal etmektedir. Ancak, Bursa sanayisinin ve ihracatının temelinde yatan ve "çekirdek sanayi sektörleri" olarak adlandırılan tekstil ve otomotiv sektörü, gerek üretim gerekse istihdam açısından hayati önem taşımaktadır.

Bursa istihdam ettiği çalışan sayısı açısından ülke genelinin yaklaşık %5 lik bir dilimine sahiptir. Bursa'da bulunan sanayi işletmelerinin çalışan sayısına göre %58,78'i mikro, %29,18'i küçük, %9,81'i orta ve %2,15'i büyük ölçekli işletmelerdir. Ayrıca, ekonomik yönüyle, Türk ekonomisinin geliştirilmesi ve ona yeni ivmeler kazandırılmasında aktif ve yönlendirici bir gücü temsil etmektedir. Ülke ve bölge ekonomisinin gelişmesine, ihracat yönüyle döviz girdisi sağlanmasına ve sanayi altyapısının güçlenmesine sağladığı katkılarla Bursa, ekonomik açıdan büyük bir dinamizm sergilemektedir.

Bursa İlinde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı (İlk 10 Sektör)

Kaynak: 81 İl Sanayi Durum Raporu/Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı (Bursa İl Sanayi Durum Raporu 2019)

UİB AR&GE ŞUBESİ

Bursa İlinde Sanayi Sektöründe İstihdamın Dağılımı

Sektör Adı	Çalışan Sayısı	İl Payı
13-Tekstil ürünleri	69.239	22,16%
29-Otomotiv, treyler	49.077	15,70%
28-Makine ve ekipmanlar	26.924	8,62%
10-Gıda ürünleri	25.568	8,18%
25-Metal ürünleri	25.535	8,17%
31-Mobilya	24.284	7,77%
22-Kauçuk ve plastik	23.303	7,46%
14-Giyim eşyaları	17.684	5,66%
24-Ana metal	10.447	3,34%
20-Kimyasal ürünler	9.948	3,18%
Diğer Sektörler	30.509	9,76%
Toplam	312.518	%100,00

Kaynak: 81 İl Sanayi Durum Raporu/Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı (Bursa İl Sanayi Durum Raporu 2019)

Bursa ilinde çalışan sayısına göre ilk 5 büyük işletme aşağıda sıralanmıştır:

- TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi- Bursa Şubesi
- OYAK-Renault Otomobil Fabrikaları Anonim Şirketi-Bursa Şubesi
- KORTEKS Mensucat Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
- Almaxtex Tekstil Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
- Bosch Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi-Bursa DS Şubesi

Bursa'nın bugünkü ekonomik yapısı içerisinde, ülke ekonomisini temsil eder mahiyetteki temel sektörler, en önemli yeri işgal etmektedir. Ancak, Bursa sanayisinin ve ihracatının temelinde yatan ve "çekirdek sanayi sektörleri" olarak adlandırılan tekstil ve otomotiv sektörü, gerek üretim gerekse istihdam açısından hayati önem taşımaktadır. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'na (BTSO) kayıtlı üyelerin sektörel sınıflamaya göre; inşaat % 17,61 ile ilk sırada, hizmet sektörü % 16,40 ile ikinci sırada, tekstil % 14,71 ile üçüncü sırada, otomotiv ise % 9,35 ile dördüncü sırada yer almaktadır.

UİB AR&GE ŞUBESİ

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'na (BTSO) kayıtlı üyelerin sektörel sınıflamaya göre sayıları;

Sektörler	Üye Sayısı	% Dağılım
İNŞAAT	8079	17,61%
HİZMET	7521	16,40%
TEKSTİL	6748	14,71%
OTOMOTİV	4289	9,35%
GIDA	2909	6,34%
PERAKENDE	2480	5,41%
MAKİNA	2343	5,11%
MOBİLYA	1631	3,56%
FİNANS	1532	3,34%
KİMYA	1512	3,30%
SAĞLIK	1353	2,95%
ENERJİ	1000	2,18%
TURİZM	994	2,17%
İLETİŞİM	970	2,11%
BİLİŞİM	791	1,72%
EĞİTİM	733	1,60%
ÇEVRE	546	1,19%
MADEN	434	0,95%
Toplam	45865	100,00%

Kaynak: BTSO Oda Sicil Kayıtları (Güncelleme tarihi: 27.08.2021, Erişim tarihi: 10.01.2022)

OTOMOTİV SEKTÖRÜ

Ülkemizin en önemli Otomotiv Ana Sanayi firmaları olan Oyak-Renault, Tofaş-Fiat, Karsan ve Güleryüz A.Ş ilimizde faaliyet göstermektedir. Firmaların araç üretimlerine ilişkin 2020 yılı OSD verilerine baktığımızda; Oyak-Renault 308.568 araç üretimi, Tofaş-Fiat 250.630 araç üretimi, Karsan 3.106 araç üretimi şeklindedir. Söz konusu firmalarda; Oyak-Renault'ta 5.362 mavi yakalı toplam 6.935 çalışan, Tofaş-Fiat'ta 4.617 mavi yakalı olmak üzere toplam 6596 çalışan ve Karsan'da 744 mavi yakalı toplamda 1.059 çalışan vardır. (Kaynak: OSD)

Bursa'nın ihracattaki lokomotif sektörü otomotivdir. Bursa'dan yapılan otomotiv ihracatında ise en önemli pay binek otomobillere aittir. Bugün Bursa'da iki adedi binek tipi otomobil, bir adedi de minibüs, az sayıda kamyonet üretiminin gerçekleştirildiği üç adet ana sanayi otomotiv üretim fabrikası mevcuttur.

UİB AR&GE ŞUBESİ

Otomotiv sektörünün kalbinin attığı merkez olan Bursa'da motorlu kara taşıtları için çok sayıda parça ve aksesuar imalatı yapılmaktadır. Bursa'da imalat sanayi içerisinde, gerek üretim çeşitleri, gerekse üretim miktarları açısından en geniş faaliyet alanına sahip sektör budur. Otomotiv yan sanayi firmaları oto ana sanayine dönük üretim yapmakla birlikte yurtdışından bulunan otomotiv firmalarına da muhtelif yedek parça imalatı ve ihracatı gerçekleştirmektedirler. Başlıcaları; Beyçelik A.Ş., Bosch A.Ş., Matay A.Ş., Teknik Malzeme A.Ş., Gramer A.Ş., Mako A.Ş. firmalarıdır.

Otomotiv Sanayicileri Derneği (OSD) verilerine göre; 2020 yılı (Ocak-Kasım dönemi) 1.148.240 adet araç üretilmiş olup bu araçlardan 762.743'ü binek otomobildir. 2020 yılı (Ocak Kasım dönemi) iç Pazar 688.231 adet araçtan oluşmakta iken bu araçların 529.388'i binek otomobillerdir.(Tablo 8). 2021 yılına gelindiğinde özellikle Binek araç üretimindeki %7,4'lük daralma dikkat çekmektedir. Yine iç pazarda 2020 yılına kıyasla otomobil sayısındaki %2,1lik bir gerileme göze çarpmaktadır. 2021 yılında üretilen toplam araç sayısı 1.144.356 adet iken bu araçların 706.265 adeti binek otomobil olmuştur. 2021 yılı toplam pazarı 706.166 adet iken bunun 518.294 adeti binek araçlara aittir.

Tablo 8. Türkiye Araç Üretimi ve Pazarı Verileri

		Kasım			Ocak - Kasım		
		2020	2021	(%)	2020	2021	(%)
Üretim	Toplam	143.264	115.078	-19,7	1.148.240	1.144.356	-0,3
	Otomobil	91.067	70.974	-22,1	762.743	706.265	-7,4
Pazar	Toplam	82.824	64.036	-22,7	688.231	706.166	2,6
	Otomobil	64.357	42.982	-33,2	529.388	518.294	-2,1

Kaynak: OSD

2020 yılında Bursa İl'indeki otomotiv firmaları tarafından 6,8 milyar dolar değerinde kaydedilen ihracat Türkiye geneli otomotiv ihracatının % 26,43 ünü karşılamaktadır (Tablo 7).

Tablo 9. Bursa ve Türkiye Otomotiv İhracatı Verileri (1000 USD)

SEKTÖR	2020	2021	Değişim (%)
Otomotiv Sektörü (Bursa)	6.750.647	6.698.857	%-0,8
Otomotiv Sektörü (Türkiye)	25.544.947	29.342.795	%14,9

Kaynak: TİM

3.2. TEKSTİL VE HAZIR GİYİM VE KONFEKSİYON SEKTÖRLERİ

Pamuklu dokuma, suni ve sentetik iplik üretimi, yünlü dokuma, fantezi iplik üretimi, örme ve trikotaj, havlu, boya-apre-emprime, konfeksiyon, hazır giyim şeklinde alt sektörler ayrılmış durumdadır. Tekstil sektörü geçmişten günümüze, Bursa'nın geleneksel endüstri dokusunda, odak sayılabilecek bir görünüm sergilemektedir.

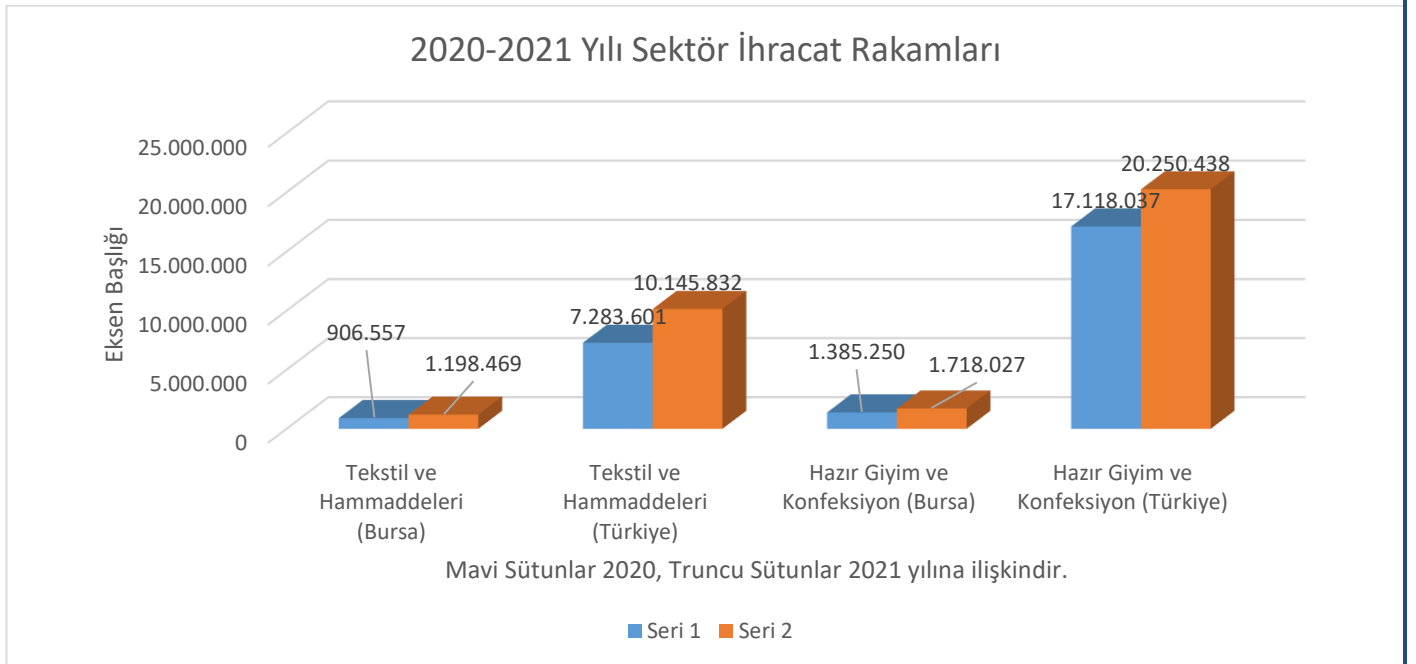
Tekstil sektöründe ise gerek yurtiçi ve gerekse yurtdışına yönelik üretim ve ihracat yapan ülke çapında firmalar bulunmakta olup, bu firmalar dünyanın önde gelen markalarına gerek kumaş ve gerekse konfeksiyon olarak üretimde bulunmaktadır. Bu firmaların belli başlıları ise; Yeşim Tekstil AŞ., Zorlu Tekstil AŞ. -Özdilek A.Ş. firmalarıdır.

2021 yılında Bursa İl'indeki tekstil firmaları tarafından 1 milyar doları aşan ihracat gerçekleştirildi. Yine Bursa İli Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektöründe ise 2021 yılında 1,7 milyar dolar değerinde kaydedilen ihracat gerçekleşmiştir. Türkiye geneli tekstil ihracatı 7,3 milyar dolar iken, Türkiye geneli hazır giyim ihracatı 17 milyar doları aşmıştır. (Tablo 10).

Tablo 10. Bursa ve Türkiye Tekstil ve Hazır giyim ve Konfeksiyon Sektörü İhracat Verileri (1000 \$)

SEKTÖR	2020	2021	Değişim%
Tekstil ve Hammaddeleri (Bursa)	906.557	1.198.469	32,2
Tekstil ve Hammaddeleri (Türkiye)	7.283.601	10.145.832	39,3
Hazır Giyim ve Konfeksiyon (Bursa)	1.385.250	1.718.027	24
Hazır Giyim ve Konfeksiyon (Türkiye)	17.118.037	20.250.438	18,3

Kaynak: TİM

Grafik 3. Bursa ve Türkiye Geneli Tekstil ve Hazır Giyim Sektörleri İhracat Değerleri (1.000.000 \$)

UİB AR&GE ŞUBESİ

Tekstil sektörü ülkemizin geleneksel sanayi kollarından olup sanayi ve ihracatta başarı öyküsünün mihenk taşlarından birisidir. Türkiye tekstil ve hazır giyim sektörü bir bütün olarak bugün en fazla dış ticaret fazlası veren birinci sektördür. Buna ek olarak oluşturduğu istihdam ile işsizliğin azalmasına ve toplumun refahına çok ciddi düzeyde katkıları mevcuttur. Türk Tekstil Sektörü, ürün kalitesi, moda ve trendleri belirleme gücüne sahip tasarımları ve yüksek teknolojisi itibarıyla dünyada çok özel bir yere sahiptir. GSYH içindeki payı ve yerli girdi kullanımı gibi parametrelerde ülkemizde ilk sırada olan sektör küresel pazarlarda da var oluşumuzun temelini oluşturmaktadır.

Tekstil sektörü ile sanayileşmesine başlamış olan Bursa'nın tekstil ihracatında yakaladığı artış, sektörün ar-ge teknoloji ve tasarım yatırımlarına ağırlık vermesinin neticesinde gerçekleşmiştir. Yapılan ar-ge ve inovasyon yatırımları Bursa'yı dünyada hem mekân tekstilleri hem de giyim tekstilleri sektöründe moda ve trendlerin belirlendiği en önemli merkezlerden biri haline getirmiştir.

3.3. GIDA SEKTÖRÜ

"Türkiye, uygun coğrafik yapısı ve iklim özellikleri yanında, tarımsal üretimde sahip olduğu çeşit ve üretim potansiyeli ile dünya tarımında önemli bir paya sahiptir. Birçok üründe kendine yeterli ülkeler arasında yer alan ülkemiz; hububat, baklagiller, pamuk, tütün, fındık, taze ve kurutulmuş meyve, sebze, şekerpancarı gibi önemli ürünlerde üretici ve ihracatçı konumundadır. Bu hali ile tarım sektörü, ülkemizin ekonomik ve sosyal gelişmesinde önemli görevler üstlenmiştir. Bursa özelinde değerlendirdiğimizde; ilimizin doğal şartlar itibarıyla uygun bir fiziki konumda bulunması, tarım ürünlerinin, kalite, miktar ve çeşit yönünden zenginlik göstermesine imkân sağlamaktadır.

Bursa'nın doğal şartlar itibarıyla uygun bir fiziki konumda bulunması, tarım ürünlerinin, kalite, miktar ve çeşit yönünden zenginlik göstermesine imkân sağlamaktadır. Bursa'da gıda endüstrisine ilişkin olarak hemen her dalda faaliyet gösteren firmalar mevcuttur. Özellikle meyve suyu, alkolsüz içki, konserve, konsantre salça üretiminde Bursa'da mevcut kapasiteler, Türkiye genelinde önemli paya sahiptir. Bursa, tarımsal kaynaklarının ve üretim gücünün yüksekliğinin yanı sıra imalat gıda sektöründe de gerçekleştirdiği üretim değerleri ile bölge ve ülke ekonomisinde önemli ağırlığa sahiptir.

Konserve gıda, işlenmiş gıda ve süt ürünleri göz önüne alındığında Türkiye'nin önemli firmaları, Bursa'da kapasitelerini geliştirmektedir. Tarımsal ürünler, sanayi ürünlerinin ardından ihraç edilen ürünler listesinde önemli yer almaktadır.

Bursa'da konserve ve salça fabrikalarının büyük bölümü dondurulmuş gıda üretimi de gerçekleştirmektedir. Bu nedenle, ilden yaş sebze - meyve ihracatı olduğu gibi dondurulmuş gıda ürünü ihracatı da yapılmaktadır.

UİB AR&GE ŞUBESİ

2020 yılında Bursa İlinde yerleşik firmalar tarafından Yaş Meyve ve Sebze Sektöründe 70,2 milyon dolar ve Meyve Sebze Mamulleri sektöründe 122 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir (Tablo 9).

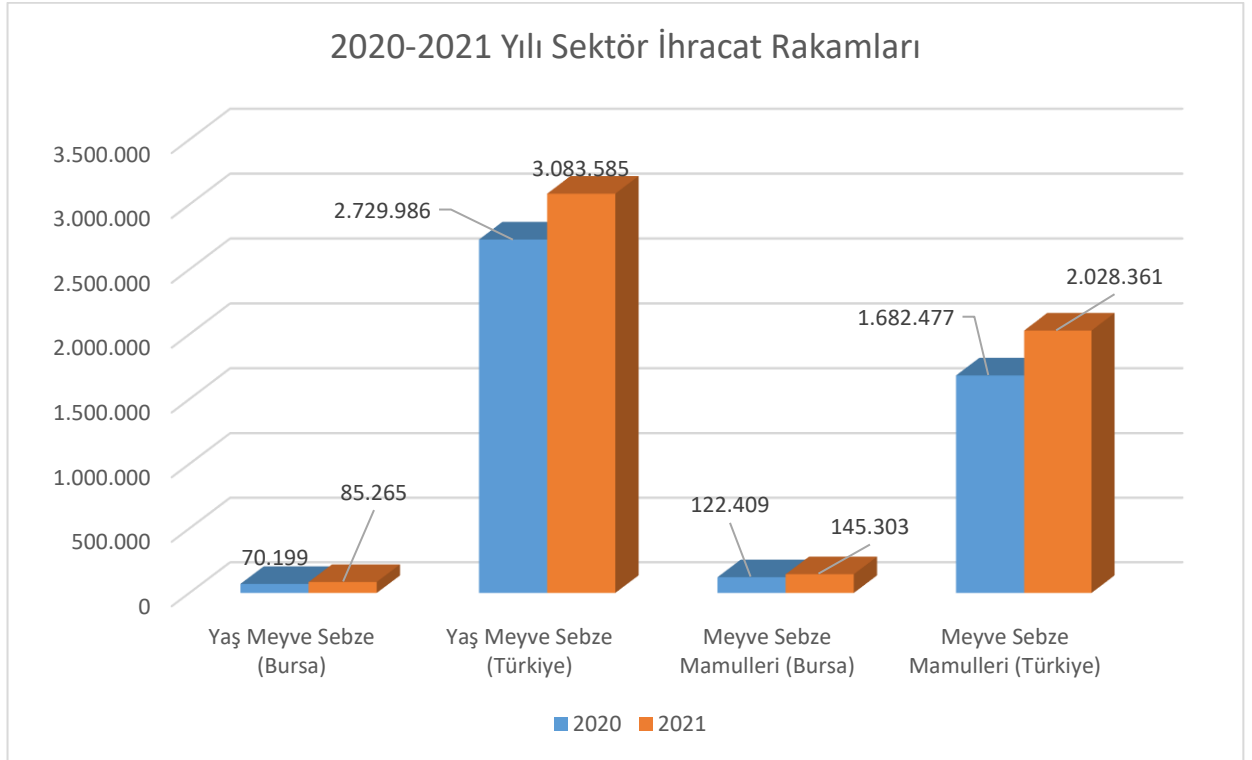
Tablo 11. Bursa ve Türkiye Yaş Meyve Sebze ve Meyve Sebze Mamulleri Sektörleri İhracat Verileri (1000\$)

SEKTÖR	2020	2021	Değişim
Yaş Meyve Sebze (Bursa)	70.199	85.265	21,5%
Yaş Meyve Sebze (Türkiye)	2.729.986	3.083.585	13%
Meyve Sebze Mamulleri (Bursa)	122.409	145.303	18,7%
Meyve Sebze Mamulleri (Türkiye)	1.682.477	2.028.361	20,6%

Kaynak: TİM

Bursa'da gıda endüstrisine ilişkin olarak hemen her dalda faaliyet gösteren firmalar mevcuttur. Konserve gıda, işlenmiş gıda ve süt ürünleri göz önüne alındığında Türkiye'nin önemli firmaları, Bursa'da kapasitelerini geliştirmektedir. İlimizden Yaş Meyve ve Sebze ihracatı olduğu gibi dondurulmuş gıda ürünü ihracatı da yapılmaktadır.

Türkiye Geneli Yaş Meyve ve Sebze Sektörü ihracatı 2021 yılında %13 oranında artışla 3 milyar doların üzerinde gerçekleşmiştir. Türkiye Geneli Meyve Sebze Mamulleri ihracatı 2021 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %20,6 oranında artışla 2 milyar dolar üzerinde gerçekleşmiştir. (Tablo 11).

Grafik 7. Bursa ve Türkiye Geneli Yaş Meyve Sebze ve Meyve Sebze Mamulleri İhracat Değerleri (1000\$)

4. İLLERE GÖRE ARGE MERKEZİ SAYISI

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı verilerine göre; Türkiye genelinde toplam Ar-Ge merkezi sayısı 1.254'e ulaşmıştır. Ar-Ge merkezleri sayısında Bursa ili 119 Ar-Ge merkezi ile 4. sırada yer almaktadır. (Tablo 12)

AR-GE MERKEZLERİNİN İL BAZINDA DAĞILIMI					
SIRA NO *	İL	AR-GE MERKEZİ SAYISI	SIRA NO *	İL	AR-GE MERKEZİ SAYISI
1	İstanbul	417	27	Sivas	4
2	Kocaeli	132	28	Malatya	4
3	Ankara	129	29	Hatay	3
4	Bursa	129	30	Osmaniye	3
5	İzmir	95	31	Bolu	3
6	Tekirdağ	53	32	Zonguldak	2
7	Manisa	30	33	Muğla	2
8	Sakarya	24	34	Trabzon	2
9	Konya	23	35	Niğde	2
10	Eskişehir	20	36	Karaman	2
11	Antalya	18	37	Erzincan	2
12	Denizli	15	38	Elazığ	2
13	Kayseri	13	39	Çorum	2
14	Adana	12	40	Çanakkale	2
15	Kahramanmaraş	11	41	Aksaray	2
16	Gaziantep	11	42	Yozgat	1
17	Balıkesir	11	43	Şanlıurfa	1
18	Mersin	11	44	Karabük	1
19	Düzce	10	45	Isparta	1
20	Aydın	10	46	Diyarbakır	1
21	Kütahya	9	47	Çankırı	1
22	Bilecik	6	48	Burdur	1
23	Kırklareli	5	49	Amasya	1
24	Samsun	4	50	Afyonkarahisar	1
25	Yalova	4	51	Adıyaman	1
26	Usak	4	52	Ordu	1

Bursa'da faaliyet gösteren firmalardan Ar-Ge merkezi olanların sektörel dağılımına bakıldığında ilk sırayı 53 adet ile otomotiv ve otomotiv yan sanayi almaktadır. Makine ve Teçhizat İmalatı sektöründe 26, Tekstil sektöründe 18 firma Ar-Ge merkezine sahiptir. (Tablo 11)

SIRA NO	AR-GE MERKEZİNİN ADI	SEKTÖR
1	Aes Elektronik Makine San. A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
2	Agromar Marmara Tarım Ürünleri San.ve Tic. A. Ş.	Tarım
3	Aka Otomotiv Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
4	Akbaşlar Tekstil Enerji San. Ve Tic A.ş.	Tekstil
5	Aktaş Hava Süspansiyon Sistemleri Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
6	AKYAPAK ULUSLARARASI DIŞ TİC. MAKİNA SAN. Ve TİC. A.Ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
7	Almaxtex Tekstil Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Tekstil
8	Angst Pfister Gelişmiş Teknik Çözümler A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
9	A-plas Genel Otomotiv Mamülleri San. Ve Tic. A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
10	Arge Emre Makina Tasarım Sanayi Ticaret Limited Şirketi	Makine ve Teçhizat İmalatı
11	Barida Makina San. Tic. Ltd. Şti.	Makine ve Teçhizat İmalatı
12	Barmak Barutçuoğlu Gıda Makinaları San. Tic. A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı

UİB AR&GE ŞUBESİ

13	Barutçu Tekstil San. Ve Tic. A. Ş.	Tekstil
14	Baykal Makine Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
15	Beka- Mak Makine Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
16	Berteks Tekstil Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Tekstil
17	Beyçelik Gestamp Teknoloji Ve Kalıp Sanayi A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
18	Bolt Bağlantı Elemanları Sanayi Ticaret Anonim Şirketi	Demir ve Demir Dışı Metaller
19	Borçelik Çelik Sanayii Ticaret A.Ş.	Demir ve Demir Dışı Metaller
20	Bosch Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
21	Bosch Sanayi Ve Ticaret A.ş. Benzinli Sistemler	Otomotiv Yan Sanayi
22	B-plas Bursa Plastik, Metal, İnşaat, Enerji, Madencilik, Jeotermal, Turizm, Sivil Havacılık Ve Tarım Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
23	Burçelik- Bursa Çelik Döküm Sanayi A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
24	Bursalı Tekstil Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Tekstil
25	C.a.e. Bilgisayar Destekli Mühendislik Hizmetleri Araştırma Ve Geliştirme Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi	Makine ve Teçhizat İmalatı
26	Cıts Bilişim Hizmetleri Ve Yazılım Sanayi Ticaret Anonim Şirketi	Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri
27	Coats Türkiye İplik San. Ve Tic. A.ş.	Tekstil
28	Coşkunöz Kalıp Makina Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
29	Çelikform Gestamp A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
30	Çemtaş Çelik Makina Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Demir ve Demir Dışı Metaller
31	Çilek Mobilya A.Ş.	Mobilya
32	Çimtaş Çelik İmalat Montaj Ve Tesisat Anonim Şirketi	Makine ve Teçhizat İmalatı
33	Demircioğlu Şase Endüstriyel Yağ Otomotiv Tekstil Gıda İnşaat San. Ve Tic. A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
34	Demo Plastik Ürünleri San. Ve Tic. A.ş.	Lastik-Plastik-Kauçuk
35	Diniz Adient Oto Donanım Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
36	Doğu Pres Otomotiv Ve Teknik Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Otomotiv Yan Sanayi
37	Döktaş Dökümcülük Ticaret Ve Sanayi A.ş. (Bursa)	Dökümcülük
38	Durmazlar Makine Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
39	Eker Süt Ürünleri Gıda San. Ve Tic. A.ş.	Gıda Sanayi
40	Elatek Kauçuk Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
41	Elyaf Tekstil San. Ve Tic. A.ş.	Tekstil
42	Emko Elektronik Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Elektronik
43	Epsan Plastik Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Lastik-Plastik-Kauçuk
44	Eralp Makine Kazan Kimya Ve Ekipmanları Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Makine ve Teçhizat İmalatı
45	Ergin Otomasyon Kon. Sis. San. Tic. Ltd. Şti	Makine ve Teçhizat İmalatı
46	Ermaksan Makine Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
47	Ermetal Otomotiv Ve Eşya Sanayi Tic. A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
48	Evinoks Servis Ekipmanları San. Tic. A.ş.	Mobilya
49	F.s.s. Fren Sistemleri Sanayi Ve Ticaret Ltd. Şti	Otomotiv Yan Sanayi
50	Feka Otomotiv Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
51	Ferkan Yedek Parça Ve Makine Sanayii Ve Ticaret A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
52	Fkt Koltuk Sistemleri A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi

UİB AR&GE ŞUBESİ

53	FLOTEKS PLASTİK SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ	Otomotiv Yan Sanayi
54	Fompak Ambalaj Ve Poliüretan Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
55	Formfleks Otomotiv Yan Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
56	Grammer Koltuk Sistemleri Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
57	Gülyüz Karoseri Otomotiv Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Otomotiv
58	Güncel Yazılım Bilgisayar Elektronik Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi	Yazılım
59	Haksan Otomotiv Mamülleri San. Ve Tic. A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
60	Harput Tekstil Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Tekstil
61	Hid-tek Mak. San. Tic. Ltd. Şti.	Makine ve Teçhizat İmalatı
62	Hks Has Asansör A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
63	Isışah Ar Ge Makina Elektrik Elektronik Danışmanlık A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
64	Işıksoy Tekstil A.ş.	Tekstil
65	İğrek Makina Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
66	İletişim Bilgisayar Yazılım Sistemleri İhracat İthalat Sanayi Ticaret Anonim Şirketi	Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri
67	İnoksan Mutfak Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
68	İnsu Teknik Makine Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Otomotiv Yan Sanayi
69	Kaplanlar Soğutma San. ve Tic. A.Ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
70	Karbonsan Basıncılı Kaplar San. Ve Tic. A.ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
71	Karsan Otomotiv Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv
72	Kerevitaş Gıda Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Gıda Sanayi
73	Kırpart Otomotiv Parçaları San. Ve Tic. A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
74	Korteks Mensucat San. Ve Tic. A.ş.	Tekstil
75	Küçükçalık Tekstil San. Ve Tic. A.ş.	Tekstil
76	M.F.K. Makina Freze Kalıp Oto Yan Sanayi İmalat ve İnşaat Paz. San. Tic. Ltd. Şti. (Yenişehir)	İmalat Sanayi
77	Marelli Mako Turkey Elektrik Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
78	Martur Sünger Ve Koltuk Tesisleri Tic.ve San. A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
79	Mastaş Makine Kalıp ve Tic. A.Ş.	İklimlendirme
80	Maysan Mando Otomotiv Parçaları Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
81	Meklas Otomotiv Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Otomotiv Yan Sanayi
82	MERT YAZILIM BİLGİSAYAR ELEKTRONİK MAKİNA SAN. TİC. A.Ş.	Elektronik
83	Msk Çelik Dövme Sanayi Ticaret Ltd.şti.	Otomotiv Yan Sanayi
84	Odelo Otomotiv Aydınlatma Anonim Şirketi	Otomotiv Yan Sanayi
85	Orau Orhan Otomotiv Kontrol Sistemleri Sanayi A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
86	Otonom Mühendislik Çözümleri Tasarım Otomasyon Danışmanlık Anonim Şirketi	Mühendislik/Mimarlık Faaliyetleri
87	Oyak - Renault Otomobil Fabrikaları A. Ş.	Otomotiv
88	Özdilek Ev Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Yazılım
89	Pe-ga Otomotiv Süspansiyon,enerji,inşaat,gıda,tarım Ve Hayvancılık San. Ve Tic.a.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
90	Pilot Taşıt Koltukları Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv Yan Sanayi
91	Plus Kalıp San. ve Tic. A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
92	Polyteks Tekstil Sanayi Araştırma Ve Eğitim A.ş.	Tekstil

UİB AR&GE ŞUBESİ

93	Prometal Hafif Metaller Doküm San Ve Tic. Ltd. Şti.	Dökümcülük
94	Pruva Kalıp Teknolojileri San. Tic. A.Ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
95	R.b. Karesi İthalat İhracat Tekstil Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Tekstil
96	Reisoğlu İplik Mensucat Ticaret ve Sanayi A.Ş.	Tekstil
97	Rollmech Automotive San. ve Tic. A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
98	Rudolf Duraner Kimyevi Madde Tic. San. A.Ş.	Kimya
99	S.y.k. Tekstil Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Tekstil
100	Sanko Tekstil İşletmeleri Sanayi Ve Ticaret A.Ş. İsko Şubesi	Tekstil
101	Sazcılar Otomotiv A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
102	Selsa Özel Makina İmalatı Ve Yan San. Ltd. Şti.	Otomotiv Yan Sanayi
103	Sibernetik Makina Ve Otomasyon Uygulamaları San. Tic. Ltd.Şti.	Makine ve Teçhizat İmalatı
104	Sirena Marine Denizcilik Ve Sanayi Ticaret A.Ş.	Denizcilik
105	Skt Yedek Parça Ve Makina Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
106	Sözal Kimya Sanayi Ve Pazarlama Limited Şirketi	Kimya
107	Sütaş Süt Ürünleri A.Ş.	Gıda Sanayi
108	Şahinkul Makina Ve Yedek Parça San. Tic. A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
109	Şanmak Makina Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı
110	Şem Lastik Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
111	T.k.g Otomotiv Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Otomotiv Yan Sanayi
112	Tat Gıda Sanayi A.Ş.	Gıda Sanayi
113	Tece Dekor Kağıt Baskı Emprenye San. Ve Tic. A.Ş.	Mobilya
114	Teknik Malzeme A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
115	Teracity Yazılım Teknolojileri San. Ve Tic. A.Ş.	Yazılım
116	Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	Otomotiv
117	Toksan Yedek Parça İmalat Ticaret Ve Sanayi A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
118	Turkuaz Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Tekstil
119	Türk Prysmian Kablo Ve Sistemleri A.Ş.	Enerji
120	Uludağ İçecek Türk A.Ş.	Gıda Sanayi
121	Unimak Makina Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Makine ve Teçhizat İmalatı
122	United Genetics Turkey Tohum Fide A.Ş.	Tarım
123	Ustaoglu Tekstil Sanayi Ve Ticaret Ltd. Şti.	Tekstil
124	Uzman Kataforez Yüzey Kaplama San. Tic. A. Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
125	Üçge Mağaza Ekipmanları Pazarlama Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Makine ve Teçhizat İmalatı
126	Ünver Grup Otomotiv Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
127	Valeo Otomotiv Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
128	Yamas Yaşar Makina Kalıp Oto Yedek Parça Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Otomotiv Yan Sanayi
129	Yeşilova Holding A.Ş.	Demir ve Demir Dışı Metaller

UİB AR&GE ŞUBESİ

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı verilerine göre, Türkiye genelinde faaliyette olan Tasarım Merkezi sayısı 338'dir. Bursa ili 31 tasarım merkezi sayısı ile İstanbul ve Ankara'nın ardından 3. Sıradadır. (Tablo 13)

	İL	TASARIM MERKEZİ SAYISI
1	İstanbul	150
2	Ankara	39
3	Bursa	31
4	İzmir	28
5	Kocaeli	17
6	Tekirdağ	15
7	Denizli	12
8	Adana	8
9	Manisa	5
10	Eskişehir	5
11	Sakarya	5
12	Kütahya	3
13	Düzce	2
14	Aydın	2
15	Kayseri	2
16	Konya	1
17	Gaziantep	1
18	Kırklareli	1
19	Mersin	1
20	Antalya	1
21	Yalova	1
22	Niğde	1
23	Amasya	1
24	Malatya	1
25	Kahramanmaraş	1
26	Karabük	1
27	Hatay	1
28	Zonguldak	1
29	Bilecik	1

Bursa'da faaliyet gösteren firmalardan 31'inde tasarım merkezi kurulmuştur. Bu merkezlerden 9'u tekstil sektöründe, 8'i otomotiv tedarik sanayinde, 5'i otomotiv sanayinde ve 1'i otomotiv tasarımı ve mühendisliği alanında olmakla toplam 14 tanesi otomotiv sektöründe faaliyet gösteren firmalarda kurulmuştur.

SIRA NO	TASARIM MERKEZİNİN ADI	SEKTÖR
1	Mega Tekst. San. ve Tic. A.Ş.	Tekstil
2	Çilek Mobilya A.Ş.	Mobilya
3	İnova Koltuk Sist. Araç Tas. Oto. A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
4	İznik Çini ve Seramikleri San. ve Tic. Ltd. Şti.	Seramik ve Refrakter
5	Beyçelik Gestamp Otomotiv Sanayi A. Ş.	Otomotiv
6	Elvin Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Tekstil
7	UPK Otomotiv Yan San. ve Tic. A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
8	Mass Konfeksiyon Teks. San. Tic. A.Ş.	Tekstil
9	ISRINGHAUSEN Oto Yan San. Yedek Parça ve Kolt. Sist. San. ve Tic. A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
10	Step Tasarım Mühendislik ve Danışmalık Hiz.Tic.A.Ş	Otomotiv Tasarımı ve Mühendislik
11	Sanko Tekstil İşletmeleri Sanayi Ve Ticaret A.ş. Martelli Şubesi	Tekstil

UİB AR&GE ŞUBESİ

12	Durak Tekstil San. Ve Tic. A.Ş.	Tekstil
13	Simetrik Pro Üretim Sistem Çözümleri Ve Endüstriyel Ekipman Teknolojileri San. Ve Tic.ltd.şti.	Otomotiv Yan Sanayi
14	Orakçı Makina İmalat İth. İht. San. Ve Tic. A.Ş.	Otomotiv
15	Zorluteks Tekstil Ticaret Ve Sanayi A.Ş. Bursa	Tekstil
16	Öztuğ Endüstri Ve Otomotiv Anonim Şirketi	Otomotiv
17	Mertay Metal Sac Makina Gıda Tekstil Turizm Otomotiv Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi	İmalat Sanayi
18	Hünel Kalıp Sanayi Ve Ticaret Ltd.şti.	Otomotiv
19	Bursalı Tekstil Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Tekstil
20	Nestle Türkiye Gıda Sanayi A.ş.	Gıda sanayi
21	Tkare Makine İnş. Mühendislik Mimarlık San. Tic. Ltd. Şti.	Otomotiv Yan Sanayi
22	Yps Otomotiv Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Otomotiv yan sanayi
23	Hamzagil Emprime Sanayi Ve Ticaret A.ş.	Tekstil
24	Valeo Otomotiv Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi
25	Nsk Otomotiv Sanayi Tic. A.Ş.	otomotiv yan sanayi
26	Hasan Sözüneri Mimarlık Mühendislik Müş. Kont. İnş. San.ve Tic. Ltd. Şti	Mühendislik/Mimarlık Faaliyetleri
27	İpekiş Mensucat Türk A.Ş.	Tekstil
28	Simetrik Dizayn Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Makine ve Teçhizat İmalatı
29	Sanver Mühendislik Elektrik Elektronik Bilgisayar Sistemleri Makina Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi	Makine ve Teçhizat İmalatı
30	Kaplam Kağıt Plastik Ambalaj Malzemeleri İnşaat Sanayi Ve Ticaret Anonim Şirketi	Otomotiv
31	Bosch Rexroth Otomasyon Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı

5. Uluslararası Yatırım

Farklı ülkelerden yüzlerce çokuluslu firmaya ev sahipliği yapan Bursa dinamik bir pazar ve küresel bir yatırım destinasyonudur. Bu ilde, yıllar itibariyle yabancı sermayeli firma sayısı artış eğilimindedir. Sıfırdan yatırımlar, satın almalar, birleşmeler, işbirliği ve ortaklıklar gibi farklı türde doğrudan yatırımları çekebilmektedir.

Özellikle pazar ve etkililik hedefleyen yatırımlar için önemli fırsatlar sunmaktadır. Gelişme potansiyeli taşıyan iç pazar, dış pazarlara ulaşım, yetişmiş işgücü, gelişmiş altyapı ve ulaşım imkânları ve çok sayıda endüstriyel kümenin varlığı Bursa'nın rekabet gücünü artıran başlıca etkenlerdir. 70'e yakın ülkenin 750'ye yakın firmasına ev sahipliği yapan Bursa'da, yabancı sermayeli firmalar en fazla %40 ile toptan ticaret vd. alanında ve %35 ile imalat sanayiinde faaliyet göstermektedir.

UİB AR&GE ŞUBESİ

Ülkelere Göre Bursa'da Faaliyette Bulunan Yabancı Sermayeli Firmalar (30 Haziran 2019 itibariyle)

Ülke	Firma Adedi
Almanya	150
Fransa	58
İtalya	50
Yunanistan	40
İran	34
Hollanda	29
İspanya	26
Suriye	25
Bulgaristan	24
ABD	23
İsviçre	23
Rusya	21
İngiltere	15
Azerbaycan	14
ÇHC	14
Avusturya	13
Belçika	11
Diğer	169
TOPLAM	739

KAYNAKLAR

1. T.C. Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)
2. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (www.sanayi.gov.tr)
3. Türkiye İhracatçılar Meclisi (www.tim.org.tr)
4. Türkiye İstatistik Kurumu (www.tuik.gov.tr)
5. Uludağ İhracatçı Birlikleri (www.uib.org.tr)
6. Otomotiv Sanayii Derneği (www.osd.org.tr)
7. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (www.btso.org.tr)
8. Sosyal Güvenlik Kurumu (www.sgk.gov.tr)

YASAL UYARI; Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.